

TARTU MEISTRIVÕISTLUSTE X VOOR | 16. märts 2016 | Eesti Biokeskus

1. Millega sai hakkama Evelyn McHale 1. mail 1947. Ajakiri LIFE nimetas seda kõige ilusamaks sellelaadseks aktiks. Oluline number on 86. Hiljem on seda sündmust omal moel kajastanud ka Andy Warhol.
2. Enamus loomadel Maal on veri raua-põhine. Näiteks inimorganismis kannab õhuhapnikku veres edasi rauda sisaldav hemoglobiin. Limuste ja lüljalgsete organismis täidab sama ülesannet aga hemotsüaniin. Oma ehituselt on need ained väga sarnased. Mis metalliga on tegemist? Võib veel lisada, et organismi sees on selline "veri" läbipaistev.
3. 6. juunil 1985. ekshumeeriti São Paulo lähiste kalmistul surnukeha. Et tema isikut kinnitada „asetas“ saksa patoloog leitud koljule kinnitatava isiku foto. Need kattusid perfektelt. Hilisem DNA analüüs kinnitas fototöötamise tulemusi. See mees jäi II maailmasõja lõpus tabamatuks. Jõudnud Lõuna-Ameerikasse töötas ta algul puusepana, hiljem juba puusepafirma müügiesindajana. 1992. avaldatud dokumendid annavad alust arvata, et ta tegutses ka meditsiinivaldkonnas (litsentsita). 1950. aastatel õnnestus tal legaliseerida oma dokumendid õige nime all (hiljem kasutas taas valenime). Mees suri 1979. aastal (uppus ujumise ajal saadud insuldi tõttu). 1982. aastaks oli tema eest välja pandud pearaha kasvanud 100 tuhande dollarini. Kes?

4. Millest on jutt? George A. Wyman alustas seda 16. mail 1903. aastal, lõpetas 50 päeva hiljem. Omakorda 20 päeva hiljem lõpetas sama tegevuse Horatio Nelson Jackson (koos kahe kaaslasega), neil kulus selleks 63 päeva. Ryan Chalmers lõpetas selle tegevuse 2013. aasta juunis 71 päeva järel. Selliseid inimesi võib leida küll ja veel, kes sellise mõttetuse peale oma aega ja tihti ka raha raiskavad. Kindlasti on tänagi palju võimalusi olla selles valdkonnas „esimene“! Näiteks 1793. aastal tegi seda Sir Alexander Mackenzie. (Aastatel 1849 – 1850 tegid seda tuhanded.)
5. Perekonna 120 liigist kasvab Eestis kolm. Tegemist on madala püsikuga, millel pikk maa-alune risoom. Õied sulguvad pimedas ja vihmase ilmaga. Kõik taimeosad on mürgised, ravimtaimena ohtlik. Ladinakeelset nime otse tõlkides saame tulemuseks *salus (tammikus) elav tuuletütar*. Seos tuulega ilmneb ka teistes keeltes: Windröschen (sks).

TARTU MEISTRIVÕISTLUSTE X VOOR | 16. märts 2016 | Eesti Biokeskus

6. Pildil on lukksepakas õppinud Artur Fischer. Saksa leiutaja, kelle nimel on rohkem kui 1100 patenti (Edisonil oli 1093). Mees suri 2016. aasta 27. jaanuaril 96 aastaseks. Tema esimeseks patentleiutiseks oli sünkroonne fotokaamera välk (1947), mille ostis Agfa. Pildil hoiab ta käes oma 1958. aasta leiutist. Selle kohta on öeldud, et see, mida Bill Gates tegi arvutitega tegi Artur Fisher remonttöödega. Mida varjab pildil nelinurk? Leiutise suurus varieerub.

7. Antiigileksikon: „1. piirkond Kaukaasias, vastab põhil. tänapäeva Gruusiale. Traianuse ajast alates kuulus I. Rooma võimkonda, hiljem alistas selle Šapur II. 4. saj-st hakati XXX pöörama ristiusku (levis XXX Armeenias). – 2. Püreee poolsaare nimi Rooma ülemvõimu kehtestamiseni.“
8. Kes?

kreeka müt-s kun. Troisi poeg, ilusaim surelik. Zeus röövis ta ja viis Olümposele jumalate karikatäitjaks. Hilisema versiooni järgi viis nooruki ära kotkas Zeusi käsul või oli röövijaks Zeus ise kotka kujul. -st sai Zeusi armastatu (poistearmastuse motiiv). — t on kujutanud skulptuuris Leochares ja Thorvaldsen, maalikunstis Correggio, Rubens, Rembrandt ja H. von Marées, luules Goethe.

9. Küsitavat epiteeti kasutas esimesena 1853.a. tsaar Nikolai I vestluses Briti suursaadikuga, omistades selle Ottomani Impeeriumile. Aastal 1860 kutsus küsitavaga New York Times juba Austria-Ungari Keisririiki. Möödunud sajandi seitsmekümnendatel tunti nii Suurbritanniat. Alates üheksakümnendatest on küsitavaga nimetatud Saksamaad, Itaaliat, Prantsusmaad, Portugali ja Kreekat. Viis aastat tagasin nimetas ajakiri Eurozine nii Euroopa Liitu. Eesti ajakirjanduses kannab küsitavat "tiitlit" aga Uno Prostamool. Mis epiteet?
10. See oli THI juures esimene kord, kui ta tundis roki juures WTF-momenti. "Siin tunnend kohe ära pungi juured, new wave juured." Laul oleks kindlasti olnud THI koostatud kogumikplaadil, kuid selleks ei saadud autoriõiguse luba. Küsime, mis bänd? Lisandusena võib märkida, et sama nime kandis lisaku politseikonstaabel.

TARTU MEISTRIVÕISTLUSTE X VOOR | 16. märts 2016 | Eesti Biokeskus

11. Koht Tartus. Kus see on? Mis seal on?

12. Kolonelleitnant John Malcolm Thorpe Fleming "Hull Jack" Churchill paistis II Maailmasõjas silma oma varustusega. Küsime neist kolme silmatorkavamast esest. Näiteks oli ta tuntud lausega: "Sõjamees, kes läheb lahingusse ilma ..., pole korralikult varustatud." Ilmselt oli seda terve Normandia dessant, kuna teadaolevalt oli ta ainus 1944.a. Prantsuse rannikule maabunu, kes seda kandis. Teise esemega on ta üldse seni dokumenteeritult viimane, kes sõjategevuses vastase sellega tapnud. Kolmas küsitav ese pole otseselt taparelv vaid pigem muusikainstrument, kuid heidutuseks ja signaliseerimiseks kasutas Churchill seda nii 1941.a. Norra tõrjelahingus, 1943.a. Itaalia dessandil ja 1944.a. Jugoslaavias. Mis kolm eset?
13. Pätsuaegne entsüklopeedia räägib asulast Eestis: 1934. aastal 3676 elanikku. Asetseb ürgoru läänepervel, tasandikul. Põhiplaan koosneb osalt malelaud-, osalt kaar- ja kodartänavastikust. Siin asetsevad ka turuväljak, ev. lut. ja ap. õigeusu kirik. Sai 1917 sügisel alevi- ja 1926 linnaõigused. Selles linnas on sündinud Addo Vabbe, koolis käinud Ellen Niit ja Priit Pärn, seal on mõnda aega elanud Artur Rinne.
14. Seda Kreutzwaldi poolt kunstlikult kombineeritud nime kannab Lapi tark "Kalevipojas". Juhtumisi alustas selle nime all tööd 1919. aastal asutatud kirjastus Tallinnas. Üks osakond tegutses ka Tartus. 1928. aastal ostis trükikoja A. Annuk. Taasiseseisvumise järel asutati samanimeline kirjastus uuesti 1991. aastal Maret Maide poolt. Esimesel tegevusaastal ilmus 4 brošüüri ja järgmisel aastal 12 pehme köitelist väljaannet. Muu hulgas antakse tänagi välja näiteks sarja "20. sajandi klassika".
15. Küsime spordiala. Selle isaks tuleb pidada Nicholas Edward Kaufmanni ja sünniaastaks 1893. Esimesed meistrivõistlused peeti 1929. Väidetavalt on ala populaarne mitmetes keskeuroopa riikides kuid ka Jaapanis. Tegemist on pallimänguga, kus üksteiselt mõõtu võtavad kaheliikmelised võstkonnad. Ala kuulsaimad esindajad on vennad Pospíšil-id Tšehhist, kes on olnud maailmameistrid 20 korda ajavahemikul 1965 kuni 1988.

TARTU MEISTRIVÕISTLUSTE X VOOR | 16. märts 2016 | Eesti Biokeskus

16. Järgnevalt mainitud mehed kuuluvad ritta, mis algab aastaga 1901 ja on kõige otsesemalt puudutanud 889 inimest. Nende hulgas on olnud Jean-Paul Sartre, Le Duc Tho, Richard Kuhn, Adolf Butenandt, Gerhard Domagk ja Boris Pasternak. Mis neid 6 ja ainult neid 6 ühendab? "Omaette rühma" võiksid moodustada kaks esimest isikut.

17. Tartu on inspireerinud paljusid loovhingi, teiste hulgas ka järgnevate ridade autorit. Keda?

/---/

Hei! põleb! Tähtvere põleb! Algand on tants!

Nüüd ometi kord asi on ants!

Hingelden, kukkuden, uppuden kraave ja lompe,

üle mulla, läbi sompe

oleme Tähtvere lautade taga.

/---/

Tartu on laager: saabub lätlasi, poolakaid, juute.

Punase Risti auto ööd ja päevad täristab aknaruute

ning pladistab oktoober vihma.

/---/

18. See ettevõtte on asutatud Prantsusmaal Issy-les-Moulineaux's (5 veebr.1989) ning peakorter tegutseb seal tänaseni. Vahepeal (1991. aasta mais) tegevus peatus, kuid uue kommertspartneriga õnnestus juba samal kuul jätkata. Tegutseb tänaseni. Nende teenused on saadaval 54 riigis ja Kompaniil on olnud tegevuse jooksul 5 erinevat logo. Pildil on kujutatud 2015. aastal kasutusel võetud logo. Mis ettevõtte?

19. Pomerol on umbes 3 km lai ja 4 km pikk. Ta on paremal kaldal ja seal on kirik. Mis on Pomerol?

20. Teos on nime saanud ühe ajaloolise isiku ja ühe Eesti linna järgi. Kasutatakse tihti leinatalituste, aga ka muudel pidulikel juhtudel, eriti Soome tseremooniates (nt Mannerheimi ja Kekkoneni leinatalitusel).

TARTU MEISTRIVÕISTLUSTE X VOOR | 16. märts 2016 | Eesti Biokeskus

21. Johannes Hevelius (1611 – 1687) sündis Böömimaalt pärit luterlastest õllepruuli perre. Noor Hevelius oli ka ise nii edukas õllepruulija, et tema järgi on nime saanud Piwna (*Õlle*) tänav Gdanskis. Jõudis olla ka sama linna linnapea. 1647. aastal avaldati tema autorluses pilt. Teos, milles see pilt ilmus oli standardviitena vaikimisi kohustuslik ühes teadusharus ligi 100 aastat. Mis “nähtus” on pildil kujutatud?

22. See pilt on filmikunstlik fiktsioon ja pärast salvestust nähtud vaid erinevate videomängitajate töö tulemusena. Küsime kuidas on selle fiktiivse presidendi nimi ja kes on teda kehastav kahe Oscariga pärjatud näitleja?

23. Küsime kala. Tal on Eesti vetes elavatest kaladest kõige rohkem uimi – 10. Vihjeks on ansambel Paidest.

TARTU MEISTRIVÕISTLUSTE X VOOR | 16. märts 2016 | Eesti Biokeskus

24. Terav silm leiab pildilt jõe. Vaatamata oma võimsusele ja vaatamängulisusele keskjooksul on selle veed pärast 1960. aastaid vaid mõnel korral loodusliku suudmeni jõudnud. Mis jõgi?

25. Satelliitfotol on maailma suurim ... mis? Asub see Kanadas Wood Buffalo rahvusparkis.

TARTU MEISTRIVÕISTLUSTE X VOOR | 16. märts 2016 | Eesti Biokeskus

26. See kompanii asutati 1895. aastal Inglismaal J.W. Foster and Sons nime all. 1958. aastal muudeti see nimi asutajate lapselaste poolt meile tänapäeval tuntud nimeks, mis võeti ühe Aafrika antiloobiliigi järgi. Näete ka kompanii logo. Tõele au andes on see logo kasutusele tulnud alles hiljuti (2013.a.). Lisada võib, et see pole esimene kord, kui firma logo vahetas. See juhtus ka 1986.a. ja ilmselt nii mõnedki mäletavad ka seda logo (aga näinud on seda algset logo kõik). Tuntuim reklaaminägu läbi aegade on ilmselt olnud Venus Williams.

27. Näete ühte nimekirja mis ei ole lõplik. Stratocaster, Telecaster, Les Paul, Flying V, Firebird, Jaguar, Mustang, SG, Explorer, ES. Vihjeks veel niipalju, et ilma abivahenditeta jäävad nimetatud üsna hädisteks, kuid kui kooslus on õige, liigutavad nad sadu tuhandeid, et mitte öelda miljoneid. Millega tegu? Nimetatud on seotud kahe oma ala gigandiga, kirjutage ka need üles. Ehk siis, mis tooted ja tootjad? (1+1p).

28. Mis on pildil? Palume võimalikult täpset vastust.

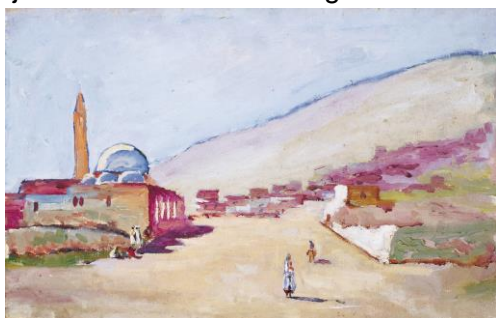

29. Põlvamaal Leevi külast allavoolu Essi talu maadel Võhandu jõe kaldajärsakust leiti ligi pool sajandit tagasi Devoni ajastu kalaluid. 2014. aastal avaldati selle põhjal teadusartikkel ajakirjas Nature. Mille poolest oli see leitud kala unikaalne ja pälvis teadusmaailmas teatava rekordi au?

30. Küsime ansamblit ja selle liikmeid. Ansambel 1p + liikmed 1p.

TARTU MEISTRIVÕISTLUSTE X VOOR | 16. märts 2016 | Eesti Biokeskus

31. Küsime isikut (1707.–1788.a.). Oli Pariisis botaanikaaiia (Jardin des Plantes, tol ajal Jardin du Roi) direktor kuid maailm teab teda pigem oma aja suure loodusteadlasena. Ta alustas matemaatikuna kus tema püstitatud probleem (... nõela probleem) on esimesi geomeetrilise tõenäosuse probleeme mis sai lahenduse läbi integraalse geomeetria. Loodusteaduste arengut mõjutas ta enim oma monumentaalse 36 (+8 mis anti välja peale tema surma) köitelise teose “Histoire Naturelle, générale et particulière, avec la description du Cabinet du Roi” kaudu, mis võttis kokku sisuliselt kõik, mis tollal looduse uurimisest teada oli. Aga kuulus on ta pigem omanimelise seaduse poolest, mis ütleb et maailma eri paigus sarnastes tingimustes elavad siiski erinevad loomad. Vihjena spordimeestele soovitaks mõelda Itaalia jalgpallile (millel ei ole küsitavaga muidugi mingisugust otsest seost:-)
32. Robert Närska, Kalju Koha, Jaan Õunapuu, Eha Pärn, Tõnu Vesi, Esta Tamm, Reno Laidre. Mis neid ühendab?
33. Küsime multitalenti. Kuulsaks sai ta hoopis teistel põhjustel kuid lisame, et küsitav on ka Nobeli kirjanduspreemia laureaat 1953. aastast. Samuti on ta juuresoleva maali autor. Kunstnikuna kasutas ka pseudonüümi Charles Morin. Teine Maailmasõda mõjus küsitava maalijakarjäärile raskesti - nimelt suutis ta sel ajal maalida vaid ühe maali. Ka tema peamine oponent - ütleme siis nii, et põhitöös - oli kujutava kunsti kalduvustega.

34. Milline saarestik on lähim Eesti antipoodile. Lisame, et selle saarestiku antipood on omakorda Lõuna-Prantsusmaal ja see on üks väheseid kohti maailmas, kus ajavöönd erineb maailma teistest ajavöönitest (tunni) ja kolmveerandi võrra. Elab seal umbes 700 inimest. Näete ka lippu.

35. Mis riigi kontuur? Pindala 1 886 068 km²

TARTU MEISTRIVÕISTLUSTE X VOOR | 16. märts 2016 | Eesti Biokeskus

36. Näete Kõigi Pühakute kiriku (või kohalike seas ka Lossikiriku) maailma ajalukku läinud portaali. Küsime, millega täpsemalt see portaal sellise tähelepanu on teeninud

37. Mis toote pudeli sildi oleme punasega ära sodinud? 1979.a. müügile ilmunud joogist loodeti nõ. "Eesti Nokiat", kuid seda ei juhtunud ning joogi leiutajate käekäik oli pigem kehvapoolne.

TARTU MEISTRIVÕISTLUSTE X VOOR | 16. märts 2016 | Eesti Biokeskus

38. Mis teie kõigi poolt kasutatud asja hakati esmakordselt tootma Tšehhis Dačices? Tootele on püstitatud ka fotol kujutatud mälestusmärk.

39. Kes on need 2 inimest pildil (1+1p)?

40. Hiljuti käis ajakirjandusest läbi et esimene eestlane kelle genoom sekveneeriti on Sulev Kõks (kuigi siinse maja inimesed võiks selles osas pikalt vaielda) aga küsime kes on esimene kiviaegne eestimaalane kelle genoom sekveneeriti (näete teda ka pildil). Ta on ka üks vähestest Eesti aladel elanud inimestest, kellest on kirjutatud teadusajakirjanduse lipulaevas Natures. Teada on ka, et ta oli katkapisiku, mis siis ei põhjutanud küll ilmselt tugevat tervisehäda, kandja. Ta on nime saanud ühe põhjaranniku küla järgi. Pildil on tema kolju.

TARTU MEISTRIVÕISTLUSTE X VOOR | 16. märts 2016 | Eesti Biokeskus
Vastused (TARTU MEISTRIVÕISTLUSTE X VOOR | 16. märts 2016 | Eesti Biokeskus)

1. Kõige kauneim suitsiid (hüppas alla WTC 86 korruselt)
2. Vask
3. Josef Mengele
4. USA läbimine (rannikult rannikule)
5. Võsaülane
6. Tüübel
7. Ibeeria
8. Ganymedes
9. Euroopa haige mees
10. The Kinks
11. Raja 31, TÜ kliinikumi nahahaiguste kliinik & psühhiaatrikliinik
12. Mõök, vibu ja torupill
13. Tapa
14. Varrak
15. Jalgratta-pall, Radball, Cycloball
16. Nobeli preemia laureaadid, kes on auhinnast loobunud või sunnitud loobuma
17. Henrik Visnapuu
18. Eurosport
19. Veinipiirkond Bordeaux piirkonnas
20. Narva marss ehk Karl XII marss Narvas
21. Kuu topograafiline kaart
22. Frank Underwood, Kevin Spacey
23. Tursk
24. Colorado
25. Koprattamm
26. Reebok
27. Fenderi ja Gibsoni elektrikitarrid
28. Karlova kirves, Nöörkeraamika (venekirve) kultuuri ühe kivikirvetüübi etalon
29. Esimene dokumenteeritud suguühe (jäigastunud peenis?)
30. Cream; Clapton, Baker, Bruce
31. Georges-Louis Leclerc, Comte de Buffon
32. Tartu maavanemad
33. Winston Churchill
34. Chathami saared
35. Sudan
36. Martin Lutheri teeside avaldamispaik
37. AU-8
38. tükksuhkur
39. Salvador Dali ja Coco Chanel
40. Sope naine